

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการศึกษา 2 ประเภทคือ 1) วิธีการศึกษาเชิงสำรวจซึ่งจะใช้วิธีเชิงปริมาณสำหรับข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการสำรวจความคิดเห็นเพื่อค้นหาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง 2) วิธีเชิงคุณภาพเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการค้นหาและการทดสอบพฤติกรรมจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสำรวจมาแล้ว ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นจะวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนร้อยละและค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายในระดับกว้าง ข้อมูลในเชิงคุณภาพจะเป็นข้อมูลเจาะลึกซึ่งจะนำมาอธิบาย บรรยายและตีความ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดกระบวนการสืบเพื่อผลกระทบทางสังคมมาประยุกต์ร่วมกับการออกแบบขั้นตอนการวิจัย โดยรายละเอียดขั้นตอนการศึกษามีดังนี้

3.2 ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการสำรวจความคิดเห็น จะทำการสุ่มและคัดเลือกตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการประเมินความต้องการจำเป็น ได้แก่ ประชาชนที่มี การประกอบการทั้งด้านการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรวิสาหกิจดังกล่าว ผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ประกอบการศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ และเกษตรผสมผสาน (เช่น ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์หรือเกษตรธรรมชาติ วิสาหกิจโฮมสเตย์ซึ่งเป็นวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการชมธรรมชาติ และกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนสวนไม้ผลและสวนไม้ดอก เป็นต้น) การสุ่มตัวอย่างจะทำในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดนครนายก ซึ่งมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบและมีเนื้อที่ประมาณ 2,122 ตารางกิโลเมตร โครงสร้างทางการปกครองประกอบด้วย 4 อำเภอ 41 ตำบล 408 หมู่บ้าน อำเภอทั้ง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์และอำเภopakพลี (สำนักงานจังหวัดนครนายก, 2559)

สำหรับวิธีการสุ่มตัวอย่างจะเป็นการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ทำโดยการสุ่มตัวอย่างของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ดังกล่าวเสียก่อนเพื่อทำการสุ่มตัวอย่างของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิสาหกิจดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักคือการประกอบการเกษตรกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดนครนายก นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อประกอบการสุ่มตัวอย่างจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สำนักงานจังหวัดนครนายก

[illegible]

ภาพที่ 3.1 แผนที่แสดงอาณาเขตของจังหวัดนครนายก

ชื่อวิชาหลัก	พื้นที่ตั้งของวิชาหลัก	ตำบล	อำเภอ
1.ศูนยัภูมิรักัษัรรมชาติ	บ้านท่าด่าน หมู่ 2	ตำบลหินตั้ง	อำเภอเมืองนครนายก
2.สวนศรียาหรือศูนยัการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพีียงศรียา	บ้านวังยายฉิม หมู่ 6	ตำบลหินตั้ง	อำเภอเมืองนครนายก
3.ศูนยัการเรียนรู้เครือขายปราชญ์ชาวบ้านเศรษฐกิจพอเพีียง	บ้านหัวถนน หมู่ 6	ตำบลเกาะโพธิ์	อำเภอปากพลี

ตารางที่ 3.1

ชื่อวิสาหกิจ	พื้นที่ตั้งของวิสาหกิจ	ตำบล	อำเภอ
4.ศูนย์การเรียนรู้เกษตรพอเพียงบ้านทุ่งกระโปรง	บ้านทุ่งกระโปรง หมู่ 12	ตำบลป่าชะ	อำเภอบ้านนา
5.ศูนย์การท่องเที่ยวเรียนรู้บ้านหุบเมย	บ้านหุบเมย หมู่ 5	ตำบลหินตั้ง	อำเภอเมืองนครนายก
6.ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานการท่องเที่ยว (ภูกะเหียง)	บ้านศิรีวัน หมู่ 1	ตำบลศรีนาวา	อำเภอเมืองนครนายก

ตารางที่ 3.2 วิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศูนย์การเรียนรู้การเกษตรธรรมชาติ
ผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสถานที่ตั้ง

ชื่อวิสาหกิจ	พื้นที่ตั้งของวิสาหกิจ	ตำบล	อำเภอ
1.วิสาหกิจพันธุ์พืชไม้ดอกไม้ประดับสวนบ้านต้นไม้คลอง 15 อำเภอองครักษ์	บ้านคลอง 15 เล่ หมู่ 3	ตำบลคลองใหญ่	อำเภอองครักษ์
2.หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ	บ้านคลองต้นตาล หมู่ 9	ตำบลโพธิ์แทน	อำเภอองครักษ์
3.สวนดอกไม้ตาหลา (สวนวังทิพย์)	บ้านวังรี หมู่ 12	ตำบลเขาพระ	อำเภอเมืองนครนายก
4.กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลสาริกา	บ้านแก่งสามชั้น หมู่ 2	ตำบลสาริกา	อำเภอเมืองนครนายก
5.ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลิตผลด้านการเกษตรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงโชคดี	บ้านดงโชคดี หมู่ 1	ตำบลสาริกา	อำเภอเมืองนครนายก
6.สวนมะปรางหวาน-มะยงชิด (สวนนพรัตน์)	บ้านกลางดง หมู่ 10	ตำบลดงละคร	อำเภอเมืองนครนายก
7.สวนคุณจรรยา	บ้านกลางดง หมู่ 10	ตำบลดงละคร	อำเภอเมืองนครนายก

ตารางที่ 3.2

ชื่อวิสาหกิจ	พื้นที่ตั้งของวิสาหกิจ	ตำบล	อำเภอ
8.สวนบุญล้อม	บ้านหนองทองทราย หมู่ 6	ตำบลดงละคร	อำเภอเมืองนครนายก
9.สวนแม่อนงค์	บ้านกุตรัง หมู่ 4	ตำบลสาริกา	อำเภอเมืองนครนายก
10.สวนมะไฟผู้ใหญ่ฉันทชัยนงาน	บ้านดงแขวน หมู่ 5	ตำบลเกาะหวาย	อำเภอปากพลี
11.สวนทุเรียนละอองฟ้า	บ้านทุปลีก (บ้านโนนมะค่า) หมู่ 9	ตำบลเขาพระ	อำเภอเมืองนครนายก
12.โฮมสเตย์บ้านบึงเข้	บ้านบึงเข้ หมู่ 8	ตำบลหนองแสง	อำเภอปากพลี
13.ครูน้อมโฮมสเตย์	บ้านศิริวัน หมู่ 1	ตำบลศรีนาวา	อำเภอเมืองนครนายก
14.สะพานทุ่งนามัย	บ้านเขาแดง หมู่ 11	ตำบลสาริกา	อำเภอเมืองนครนายก
15.ทุ่งบัวแดง	บ้านสระโบสถ์ หมู่ 8	ตำบลอาษา	อำเภอบ้านนา

จากกลุ่มประชากรซึ่งเป็นวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 2 ลักษณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวอย่างเพื่อนำมาใช้ในศึกษานี้ 10 วิสาหกิจจาก 21 วิสาหกิจ ทั้งนี้ การคัดเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยใช้โปรแกรมสุ่ม (Research Randomizer, 2018, Website) ทำการสุ่ม 2 ชุด ชุดที่ 1 สุ่มตัวอย่างของศูนย์การเรียนรู้ซึ่งมีการประกอบการเกษตรธรรมชาติผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 วิสาหกิจ ชุดที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างของวิสาหกิจที่มีลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรธรรมชาติ 6 วิสาหกิจ รวมเป็นจำนวน 10 วิสาหกิจ ดังนี้

- 1) ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ หมู่ 2 บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก
- 2) ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 6 บ้านหัวถนน ตำบลเกาะโพธิ์ อำเภอปากพลี
- 3) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง หมู่ 12 ตำบลป่าชะ อำเภอบ้านนา
- 4) ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานการท่องเที่ยว (ภูกะเหียง) หมู่ 1 บ้านศิริวัน ตำบลศรีนาวา อำเภอเมืองนครนายก
- 5) โฮมสเตย์บ้านบึงเข้ หมู่ 8 ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี
- 6) หมู่บ้านไม้ดอกและไม้ประดับบ้านคลองตันตาล หมู่ 9 ตำบลโพธิ์แท่น อำเภอองครักษ์
- 7) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลสาริกา หมู่ 2 ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก

8) สวนมะปรางหวาน-มะยงชิด (สวนนพรัตน์) บ้านกลางดง หมู่ 10 ตำบลดงละคร อำเภอเมือง นครนายก

9) สะพานทุ่งนามั้ย บ้านเขาแดง หมู่ 11 ตำบลสาริกาอำเภอเมืองนครนายก

10) ครูน้อมโฮมสเตย์ หมู่ 1 บ้านคีรีวัน ตำบลศรีนาวา อำเภอเมืองนครนายก

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้นของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและศูนย์การเรียนรู้ซึ่งประกอบการเกษตรธรรมชาติผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ในบางวิสาหกิจและศูนย์การเรียนรู้ได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มและสมาคม เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรสาริกามีสมาชิกกลุ่มปัจจุบันจำนวน 28 ครัวเรือน หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับมีประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งประกอบ การเกษตรไม้ดอกไม้ประดับร่วมเป็นสมาชิกแบบหลวม ๆ และสมาคมมะปรางหวานจังหวัดนครนายก ซึ่งมีผู้ประกอบการสวนมะปรางหวาน – มะยงชิด (สวนนพรัตน์) เป็นนายกสมาคมและมีสมาชิกซึ่งเป็นผู้ประกอบการเกษตรจำนวน 50 ครัวเรือน ทั้งนี้ จำนวนประชากรตัวอย่างที่มีสถานภาพเป็นสมาชิกมีการกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชนและตำบลต่าง ๆ จึงทำให้การกำหนดประชากรตัวอย่างจำเป็นต้องครอบคลุมประชากรกลุ่มนี้ด้วย การกระจายตัวดังกล่าวจะมีอยู่ในพื้นที่ 22 หมู่บ้านใน 10 ตำบล ดังตารางที่ 3.3

นอกจากนั้น ยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ชุมชนหรือหมู่บ้านบางแห่ง อาจไม่ปรากฏชื่อในข้อมูลของทะเบียนภาครัฐ เนื่องจากการเรียกชื่อตามสถานที่ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น บ้านเขามดดำ (บ้านสาริกา หมู่ 3) บ้านย่านซื่อ (บ้านดงสามัคคี หมู่ 13) และบ้านท่าระหัด (บ้านดอนใหญ่ หมู่ 1) เป็นต้น

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากรตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกที่กระจายอยู่ในพื้นที่ชุมชนและตำบลต่าง ๆ

ชื่อวิสาหกิจ	พื้นที่ชุมชนซึ่งมีสมาชิกชุมชน เชื่อมโยงกับวิสาหกิจฯ	ตำบล
1.หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ	บ้านคลองตันตาล หมู่ 9	ตำบลโพธิ์แทน
	บ้านมawangษ์ หมู่ 3	
	บ้านลาดสะเอ็ด หมู่ 5	
2.ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ ชาวบ้านเศรษฐกิจพอเพียง	บ้านหัวถนน หมู่ 6	ตำบลเกาะโพธิ์
3.โฮมสเตย์บ้านบึงเข้	บ้านบึงเข้ หมู่ 8	ตำบลหนองแสง
4.ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ	บ้านท่าด่าน หมู่ 2	ตำบลหินตั้ง
	บ้านวังยายฉิม หมู่ 6	
5.บ้านครูน้อมโฮมสเตย์	บ้านคีรีวัน หมู่ 1	ตำบลศรีนาวา

ตารางที่ 3.3

ชื่อวิสาหกิจ	พื้นที่ชุมชนซึ่งมีสมาชิกชุมชน เชื่อมโยงกับวิสาหกิจฯ	ตำบล
6.ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานการ ท่องเที่ยว (ภูกะเหียง)	บ้านศิริวัน หมู่ 1	ตำบลศรีนาวา
7.สวนมะปรางหวาน-มะยงชิด (สวนนพรัตน์)	บ้านกลางดง หมู่ 10	ตำบลดงละคร
	บ้านหนองทองทราย หมู่ 6	
	บ้านคลองตัน หมู่ 3	ตำบลดอนยอ
	บ้านย่านซื่อ หมู่ 13 (บ้านดงสามัคคี)	ตำบลท่าช้าง
8.สะพานทุ่งนามู้ย	บ้านเขาแดง หมู่ 11	ตำบลสาริกา
9.กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลสาริกา	บ้านสาริกา หมู่ 3 (บ้านเขามดดำ)	
	บ้านกุดรัง หมู่ 4	
	บ้านเขานางบวช หมู่ 5	ตำบลท่าช้าง
	บ้านเจดีย์ทอง หมู่ 4	
	บ้านท่าช้าง หมู่ 7	
	บ้านดอนใหญ่ (ท่าระหัด) หมู่ 1	
	บ้านพะเนียด หมู่ 5	
	บ้านวังไผ่ หมู่ 6	
10.ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านทุ่งกระ โปรง	บ้านทุ่งกระโปรงหมู่ 12	ตำบลป่าชะ

นอกจากจะมีการกำหนดพื้นที่ให้ครอบคลุมประชากรตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายในการศึกษาดังในตารางที่ 3.3 แล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการกำหนดจำนวนประชากรตัวอย่างซึ่งมีอาชีพหลักเป็นผู้ประกอบอาชีพการเกษตร โดยจะมีการนำข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก (2560) ที่แสดงให้เห็นถึงอัตราส่วนของผู้ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ มาคำนวณเพื่อจำแนกจำนวนครัวเรือนที่เป็นประชากรเป้าหมายในการศึกษานี้ ออกจากประชากรนอกภาคการเกษตร ทั้งนี้ ตารางที่ 3.4 จะแสดงให้เห็นการจำแนกจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตรออกจากครัวเรือนนอกภาคการเกษตร ดังนี้

ตารางที่ 3.4 จำนวนครัวเรือนในภาคการเกษตรในพื้นที่ประกอบวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ 22 หมู่บ้าน 11 ตำบล 4 อำเภอ

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน ในพื้นที่วิสาหกิจ ท่องเที่ยวเชิง นิเวศ/ครัว เรือน	ร้อยละของจำนวน ครัวเรือนในภาค การเกษตร	จำนวนครัวเรือน ที่ประ กอบอาชีพ การเกษตร/ ครัวเรือน
เมือง นคร นายก	หินตั้ง	บ้านท่าด่าน หมู่ 2	329	24.44	80
		บ้านวังยายฉิม หมู่ 6	328		80
	สาริกา	บ้านเขาแดง หมู่ 11	416	10.82	45
		บ้านเขามดดำ หมู่ 3 (บ้านสาริกา)	655		71
		บ้านกุดรัง หมู่ 4	355		38
		บ้านเขานางบัว หมู่ 5	179		19
	ศรีนาวา	บ้านศรีวัน หมู่ 1	228	25.47	58
	ดงละคร	บ้านกลางดง หมู่ 10	146	38.41	56
		บ้านหนองทองทราย หมู่ 6	267		103
	ดอนยอ	บ้านคลองตัน หมู่ 3	303	42.32	128
	ท่าช้าง	บ้านเจดีย์ทอง หมู่ 4	180	13.95	25
		บ้านท่าช้าง หมู่ 7	209		29
		บ้านดอนใหญ่ (ท่าระหัด) หมู่ 1	113		15
		บ้านพะเนียด หมู่ 5	164		23
		บ้านวังไผ่ หมู่ 6	93		13
		บ้านย่านซื่อ หมู่ 13 (บ้านดงสามัคคี)	186		26
	ปากพลี	เกาะโพธิ์	บ้านหัวถนน หมู่ 6	144	39.75
หนองแสง		บ้านบึงเข้ หมู่ 8	132	27.84	37
บ้านนา	ป่าชะ	บ้านทุ่งกระโปรง หมู่ 12	151	19.75	30
องครักษ์	โพธิ์แทน	บ้านคลองตันตาล หมู่ 9	217	41.37	90
		บ้านมหาวงษ์ หมู่ 3	257		106
		บ้านลาดสะเอ็ด หมู่ 5	103		43
รวม			5,155	22.74	1,172

จากตารางที่ 3.4 ผู้วิจัยได้จำแนกครัวเรือนที่เป็นประชากรเป้าหมายในการศึกษาออกจากประชากรนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,172 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.74 ของจำนวนประชากรทั้งหมด 5,155 ครัวเรือน จากพื้นที่ 10 ตำบล 22 หมู่บ้าน แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างด้วยการใช้ตารางการกำหนดตัวอย่างเพื่อการสำรวจของ ทาโร ยามาเน่ (สุทธิพล อุดมพันธุ์รักและจุฬารักษ์ พูลเอี่ยม, มปป.) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนั้น จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณคือ 285 ครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ประชากรตัวอย่างที่นำมาเป็นเป้าหมายในการศึกษานี้ นอกจากจะมีการศึกษาในเชิงสำรวจแล้ว ผู้ศึกษายังได้ทำการศึกษาในเชิงลึก ข้อมูลส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ประการสำคัญประชากรตัวอย่างที่ทำการสุ่ม มาจากพื้นที่ระดับอำเภอ ตำบลและหมู่บ้านซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขนาดที่เห็นว่าเหมาะสมไว้ที่ 250 ครัวเรือน (ครัวเรือนละ 1 คน) ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากการนำแนวคิดของโคเฮน (Cohen, J., 1988, pp 82 - 87) มาอ้างอิง โคเฮนได้นำเสนอถึงผลของการกำหนดตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์ว่า หากมีจำนวนประชากรขนาดใหญ่ ขนาดของตัวอย่างที่ 250 ตัวอย่างขึ้นไปจะมีค่าการอธิบายสูงกว่า 0.995 (สัมประสิทธิ์ในการอธิบายที่สามารถนำไปอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรเป้าหมาย; r) ซึ่งจำนวนประชากรตัวอย่างทั้ง 250 ครัวเรือนจะมีทั้งประชากรตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของชุมชนทั่วไปที่อยู่ในภาคการเกษตรและประชากรตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม องค์กรวิสาหกิจชุมชนและสมาคมผู้ประกอบการเกษตรไม้ดอกและไม้ผล ซึ่งจำนวนครัวเรือนดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นจำนวนประชากรตัวอย่างที่เหมาะสม

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ทำการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในแหล่งวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวนไม่เกิน 100 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็นและสะท้อนข้อมูลด้านแรงจูงใจของผู้ใช้บริการจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลับสู่ชุมชนและผู้ประกอบการวิสาหกิจดังกล่าวด้วย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในหลายลักษณะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำมาอธิบายและวิเคราะห์ ให้เกิดผลต่อการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาความสามารถต่อการเพิ่มมูลค่าวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งข้อมูลดังกล่าว ได้แก่

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น

1.1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านความคิดเห็นของสมาชิกของชุมชนในพื้นที่วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ โดยไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ จะพิจารณาความสะดวกในการให้สัมภาษณ์และการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหลัก โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ตามขอบเขตเนื้อหาของ

ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันเป็นการให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความ คิดเห็นและความรู้สึกตามความเป็นจริงต่อความต้องการจำเป็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ประสบอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งความคาดหวังต่อความต้องการจำเป็นที่อยากจะให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ จะมีประเด็นขอบเขตเนื้อหาที่ กำหนดเพื่อทำความเข้าใจชุมชนและขอบเขตเนื้อหาเพื่อพิจารณาระดับค่านิยมของสมาชิกของชุมชน และชุมชน ทั้งนี้ แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์จะเป็นทั้งแบบสำรวจข้อมูลทั่วไป แบบสำรวจข้อมูล ความคิดเห็นด้านความคาดหวังเพื่อค้นหาพฤติกรรมความต้องการจำเป็นของสมาชิกของชุมชนและ ชุมชน

1.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังด้วยแบบสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง เดิมโดยไม่ได้กำหนดขนาดหรือจำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์ แต่จะทำการเก็บรวบรวมจนกว่าจะได้ข้อมูล ที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อค้นหาพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิสาหกิจการท่องเที่ยว เชิงนิเวศตามกรอบของสมมติฐาน และจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับ ทดสอบพฤติกรรมด้านกิจกรรมสำคัญในการประกอบการและพฤติกรรมความต้องการของสมาชิก ชุมชนที่มีการประกอบการเกษตรและวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ตาม ขั้นตอนของกระบวนการสืบ

1.3) การสำรวจพื้นที่ทางกายภาพและพฤติกรรมของชุมชน เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากรของชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย และลักษณะในการทำกิจกรรมด้านวิสาหกิจการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ชุมชน สังคม ประเพณีวัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่ภายใต้ลักษณะของทั้งความเป็นเมือง และสังคมเกษตร

1.4) การสนทนาและสัมภาษณ์ประชากรผู้ประกอบการหรือเป็นผู้ดูแลวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 10 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการจำเป็น

1.5) การเก็บรวบรวมโดยการประชุมและสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้ตัวแทน ของสมาชิกในชุมชนซึ่งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลได้ ทั้งนี้รวมถึงผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประมาณ 10 - 13 คน เพื่อเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนั้น การสนทนากลุ่มยังได้จัดให้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยวิเคราะห์ถึงอุปสรรคปัญหา และการจัดลำดับความสำคัญของปัญหารวมทั้งความต้องการในการแก้ไขปัญหาและการนำเสนอ วิธีการในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการจำเป็น

1.6) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวเพื่อสะท้อน ความพึงพอใจและความต้องการสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการจากวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 10 แห่ง โดยใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามที่กำหนดประเด็นไว้เป็นกรอบ เพื่อการแสดงความเห็นแบบเปิด

1.7) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้เครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ทโฟน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และสามารถตรวจสอบและเพิ่มเติมรายละเอียดของข้อมูลที่ต้องการในภายหลัง รวมถึงเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้ข้อมูล

นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึก การใช้วิธีการบันทึกเสียงเพื่อนำไปถอดข้อความให้ได้รายละเอียดของข้อมูลอย่างครบถ้วน

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1) ข้อมูลลักษณะพื้นที่ชุมชน แผนผังชุมชน

2.2) ข้อมูลด้านสภาพทั่วไปของประชากรในพื้นที่การเกษตร เช่น รายได้ อาชีพและ/หรือการเป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระดับการศึกษาและสถานภาพทางสังคม เป็นต้น

2.3) ข้อมูลจากเอกสารยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถเพิ่มมูลค่าผลผลิตของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและข้อมูลด้านแผนยุทธศาสตร์ในระดับจังหวัด

2.4) ข้อมูลจากเอกสารยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาการเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกลุ่มองค์กรปกครองท้องถิ่น

2.5) ข้อมูลจากหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ เช่น เว็บไซต์ไทยตำบลต่อทคอม เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบล เว็บไซต์ของเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เว็บไซต์ของสำนักบริหารทะเบียนกรมการปกครองและเว็บไซต์ของสำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น

3) การออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้ดังนี้

3.1) เครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็นและเป็นเครื่องมือในการค้นหาพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลผลผลิตของกิจกรรมและข้อมูลความต้องการของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยประเด็นคำถามซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นด้านความคาดหวังในการตอบสนองความต้องการดังในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ประเด็นข้อมูลทั่วไปและความคาดหวังของสมาชิกชุมชนในพื้นที่ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นคำถาม
ข้อมูลทั่วไป
1. อาชีพหลัก - รอง/อาชีพนอกเหนือจากวิสาหกิจของครอบครัว
2. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตารางที่ 3.5

ประเด็นคำถาม
4. มีผลผลิตอะไรบ้างในการประกอบวิสาหกิจ
5. จำนวนรายได้จากอาชีพแต่ละด้าน รวมทั้งความเพียงพอของรายได้
6. เพศ และสถานภาพภายในครัวเรือน
7. การประกอบอาชีพ รายละเอียดของกิจกรรม
8. ความสัมพันธ์กับวิสาหกิจชุมชน
9. ผลผลิตในการประกอบวิสาหกิจชุมชน/วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
10. จำนวนรายได้และความเพียงพอของรายได้
11. จุดแข็งและจุดอ่อนในการพัฒนาผลผลิตจากการประกอบวิสาหกิจประเภทต่าง ๆ (อะไร และ อยากที่จะให้พัฒนาในด้านใด)
12. ความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการผลิตตั้งแต่เริ่มต้นจนการจำหน่ายออกสู่ตลาดหรือ ผู้บริโภค การเพิ่มมูลค่าเพิ่มของผลผลิตและเพิ่มคุณค่าแก่ผู้บริโภค
ข้อมูลด้านความคาดหวังจากวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
1. การแสดงความเห็นต่อวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
2. แสดงความเห็นต่อวิสาหกิจหรือวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงวิสาหกิจการท่องเที่ยว
3. ความรู้สึกและความภาคภูมิใจต่อวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. ความเห็นและความคาดหวังต่อผู้นำชุมชนกับแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน
5. ความคาดหวังต่อรูปแบบผลผลิตในอนาคต
6. ความคาดหวังต่อรายได้ และประโยชน์ที่ได้จากวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. ความคาดหวังต่อการกระจายรายได้จากการประกอบวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ
8. ความคาดหวังต่อความร่วมมือในรูปแบบเครือข่าย
9. ความคาดหวังต่อความสามารถในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคปัญหาในการพัฒนาวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิง นิเวศและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ

3.2) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกด้านความคาดหวังซึ่งจะมีประเด็นเกี่ยวกับความคาดหวังและกิจกรรมจากวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 9 ประเด็น (ตารางที่ 3.5) และความต้องการจำเป็นของสมาชิกชุมชน (ตารางที่ 3.6) ผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงประกอบด้วยการกำหนดกรอบประเด็นการพูดคุยซักถามและการสังเกต ได้แก่

1) การสังเกตภาพรวมทั่วไปของวิสาหกิจ ลักษณะประกอบการ การบริหารจัดการ ลักษณะของกิจกรรม ผลผลิต บริการของวิสาหกิจและลักษณะพฤติกรรมอื่น ๆ ที่สังเกตได้

2) การพูดคุยเพื่อซักถามในประเด็น ขั้นตอนของผลผลิตและการบริการ ลักษณะการประกอบการ รวมถึงลักษณะของขั้นตอนกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนเป็นผลผลิตหรือบริการ สู่นักท่องเที่ยว (ห่วงโซ่คุณค่า) ของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิสาหกิจที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้อง

3) การพูดคุยเพื่อซักถามในประเด็น การพัฒนาวิสาหกิจในอนาคต ความต้องการ สิ่งสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ

4) การพูดคุยซักถามในประเด็น ความคาดหวังต่อการสนับสนุนส่งเสริมและความร่วมมือร่วมสนับสนุนจากภาครัฐรวมทั้งจากชุมชน

5) ความเห็นต่อลักษณะเด่นและลักษณะด้อยที่ชุมชนมีแนวทางในการนำมาประยุกต์และการปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ 3.6 ประเด็นข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นในการตอบสนองของสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
1. ความต้องการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการประกอบวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ความต้องการสิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ พัฒนาและปรับปรุงวิสาหกิจของครอบครัว
4. ความต้องการให้เกิดการตอบสนองเพื่อการสนับสนุน สิ่งต่าง ๆ ได้แก่
4.1 การเพิ่มศักยภาพด้านการสร้างความรู้ ความสามารถ
4.2 การสนับสนุนด้านกลไกที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรชุมชนเพื่อนำมาพัฒนาวิสาหกิจ
4.3 ความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต
4.4 การพัฒนาเครือข่ายและความร่วมมือจากภาคีต่าง ๆ
5. ความต้องการให้เกิดการตอบสนองต่อการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ากับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ
5.1 การจัดการวัตถุดิบ/การจัดการทรัพยากรชุมชน
5.2 การแปรรูปผลผลิต/ทรัพยากรชุมชน
5.3 การบรรจุ/รูปแบบกิจกรรม
5.4 การนำส่งหรือการจำหน่าย / การตอบสนองผู้รับบริการ
5.5 การส่งเสริมการตลาดเพื่อสร้างแรงจูงใจ
5.6 การเชื่อมโยงระหว่างผลผลิตกับการบริการ

3.3) โครงสร้างของประเด็นการสนทนาและการประชุมกลุ่มแบบเปิดเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และพนักงานองค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่ด้านการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีโครงสร้างของประเด็นสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) ประเด็นระบบคิดในการจัดการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เติบโตอย่างยั่งยืน
- 2) ประเด็นการจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดี
- 3) การพิจารณาประเด็นความต้องการและการตอบสนองต่อชุมชนและผู้ประกอบการ
- 4) การพัฒนาความรู้ในด้านวิธีการทางการตลาด
- 5) แนวทางการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 6) แนวทางในการพัฒนาปัจจัยการผลิต ระบบการตลาดและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรมาตรฐานและสามารถเชื่อมโยงกับวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้
- 7) แนวทางจัดการโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรระบบนิเวศให้เกิดความยั่งยืนและเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นจากแบบค้นหาพฤติกรรมความคาดหวังตามกรอบของสมมติฐานที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาและสำรวจประชากรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เป้าหมายในเบื้องต้น การวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะวิเคราะห์ด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกจะวิเคราะห์ด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลโดยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล (NVivo) การบรรยาย การอธิบายและการตีความ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาพฤติกรรมดังกล่าว จะนำไปกำหนดข้อเสนอเชิงค่านิยมเพื่อให้ได้ผลผลิตของกิจกรรมสนองความต้องการจำเป็นขั้นต่ำและนำไปทดสอบพฤติกรรมความต้องการจำเป็นของสมาชิกชุมชนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการทดสอบพฤติกรรมของสมาชิกชุมชนจะนำไปทำการวิเคราะห์และพิจารณาพร้อมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในขั้นตอนสิ้น (คือ ขั้นตอนที่น่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ มาอ้างอิงและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อความถูกต้องที่สุดของข้อค้นพบ) ได้แก่ ข้อมูลจากการสนทนาและการประชุมกลุ่มย่อย ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวและข้อมูลที่ได้จากการสนทนาและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจทั้ง 10 แห่ง ดังนั้น ข้อมูลลักษณะต่าง ๆ จึงมีการวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่อไปนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงสำรวจจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการค้นหาพฤติกรรมของประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน จะนำมาวิเคราะห์ลักษณะทั่วไป ด้วยอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับ การนำข้อมูลในเชิงลึกจากการสัมภาษณ์เจาะลึก เช่น ข้อมูลด้านการค้นหาพฤติกรรมความคาดหวัง ข้อมูลด้านการทดสอบพฤติกรรมความต้องการ จะวิเคราะห์ด้วยการบรรยาย อธิบาย ตีความรวมทั้งการจัดหมวดหมู่ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของประเด็นข้อความ

1.3 ข้อมูลจากการสนทนาและการประชุมกลุ่มระหว่างผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและบุคลากรจากองค์กรภาคีต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสนทนาและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 10 แห่ง จะนำมาวิเคราะห์ด้วยการจัดหมวดหมู่ การบรรยาย การอธิบาย การประเมินผลข้อมูล และการถอดความรวมทั้งการตีความเพื่อให้ความหมายของข้อมูลในประเด็นที่ต้องการ

1.2 ข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้วยการจัดหมวดหมู่ อัตราส่วนร้อยละ การบรรยาย การอธิบายและการตีความ

ทั้งนี้ มีการนำโปรแกรมวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เอ็นวีโว (NVivo) มาช่วยเสริมเพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อมูลมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการจัดหมวดหมู่และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะพื้นที่ แผนที่ทางภูมิศาสตร์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการ บรรยายและอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้น

3.5 การแปรผลข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำมาแปรผลเพื่อให้ได้คำตอบในประเด็นสำคัญของการวิจัยและเพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์และปรับปรุงการดำเนินงานของวิสาหกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะได้นำมาให้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและเชิงวิชาการต่อไป